

**MANAGEMENTUL DE CAZ ÎN DOMENIUL ASISTENȚEI PSIHOSOCIALE –
STRATEGIE ÎN ABORDAREA PROBLEMELOR DE
SĂNĂTATE MINTALĂ LA DEȚINUȚI**

Elena Holeab,

Iunie 2009

Managementul de caz în domeniul asistenței psihosociale este o metodă de furnizare a serviciilor psihosociale după ce, în prealabil, un asistent social profesionist sau psiholog evaluează nevoile deținutului și a familiei acestuia, după caz.

Managerul de caz pregătește, coordonează, monitorizează, evaluează și promovează un pachet de servicii multiple în scopul satisfacerii nevoilor complexe ale anumitor clienți. Ceea ce este diferit față de alte forme ale managementului de caz, managementul de caz în domeniul asistenței psihosociale a deținuților se adresează atât stării biopsihosociale a acestuia, cât și stării sistemului social în care de desfășoară managementul de caz.

Managementul de caz are două **scopuri** principale:

1. relaționarea clientului cu serviciile din comunitate în scopul păstrării/redobândirii autonomiei acestuia
2. scăderea riscului recidivei și a spitalizării psihiatrice.

Scopul principal al managementului de caz în asistența psihosocială a deținuților este acela de a furniza servicii eficiente, de calitate și de a optimiza funcționarea indivizilor cu nevoi complexe multiple.

Managementul de caz combină, în mod obișnuit, următoarele componente:

1. identificarea și evaluarea
2. planificarea tratamentului
3. relaționarea cu alte servicii
4. trimiterea către aceste servicii
5. monitorizarea și promovarea drepturilor clientului.³

Managementul de caz poate include, de asemenea, elemente de consiliere, terapie sau sprijin social.

1. Identificarea și evaluarea inițială

Scop:

- individualizarea regimului de executare a pedepsei
- determinarea modului în care deținutul, ca rezultat al sănătății sale mintale, poate fi periculos pentru el sau pentru alții
- evaluarea situației în care deținutul este într-o stare gravă a sănătății sale mintale și necesită trimitere imediată către o evaluare de specialitate
- furnizarea de recomandări pentru un tratament specific în timpul procesului penal

În perioada de carantină și observare se studiază comportamentul și personalitatea persoanelor private de libertate, se efectuează examene medicale, activități de educație sanitară, examene psihologice, se evaluează necesitățile educaționale, mediul sociocultural de proveniență, în scopul formulării diagnosticului și gradul de adaptabilitate la privarea de libertate.

Evaluarea stării de sănătate mintală:

- se realizează imediat intrării în perioada de carantină sau în penitenciar
- include atât observarea deținutului, cât și aplicarea unui interviu structurat privind istoria sănătății mentale a deținutului
- include în mod obișnuit întrebări referitoare la riscul suicidal, la spitalizări și tratamente psihiatrice anterioare și medicație actuală și trecută.

Evaluarea inițială, ca activitate, are următoarele părți componente:

a) întocmirea și înregistrarea documentelor

- completarea formularului de solicitare a serviciului de asistență psihosocială (anexa)
- completarea detaliată a formularului de evaluare a clientului (anexa); dacă situația este complexă sau dacă clientul este stresat se notează nevoile urgent/critice

- rezolvarea imediată a nevoilor urgente
  - explicarea clientului privind modul de desfășurare a serviciilor, precum și drepturile și responsabilitățile acestuia.
- b) *demersurile evaluative din perspectiva psiho-socială*
- c) *stabilirea, individualizată a nevoilor de intervenție educativă și de asistență-psihosocială pentru fiecare persoană privată de libertate.*

2. Planificarea și furnizarea serviciilor și intervențiilor de asistență psihosocială

-dezvoltarea unui plan de sprijin utilizând formularul Planului de sprijin (vezi anexa) care presupune:

- a. asistarea clientului în a-și fixa anumite obiective realizabile
- b. furnizarea unor explicații cu privire la tipul de servicii pe care le poate oferi clientului în scopul atingerii obiectivelor
- c. ajutorarea clientului să identifice ce anume poate face pentru el și încurajarea acestuia în a face aceste lucruri
- d. ajutorarea clientului să identifice persoanele suport din trecutul său
- e. scrierea planului de suport și furnizarea unei copii a planului clientului
- f. înregistrarea unei copii a planului de sprijin în dosarul clientului.

Proceduri:

- Managerul de caz din penitenciar care oferă un serviciu unui deținut, notează data și durata serviciului oferit (în minute).
- Managerii de caz din comunitate (din diferite agentii) înregistrează același tip de informație.
- Fiecare agentie oferă apoi un rezumat al serviciilor managementului de caz, incluzând numele clientului, data oferirii serviciului și durata serviciului pentru fiecare întâlnire dintre managerul de caz și client.
- Aceste servicii se păstrează și se înregistrează într-un dosar electronic.

- *servicii terapeutice esențiale*

- *Consilierea psihologică a persoanelor private de libertate*

Scop: Dezvoltare personală, autocunoaștere, prevenția și remiterea problemelor emoționale, cognitive și de comportament.

Consilierea psihologică se poate realiza în regim individual, în grup sau de grup. Componentele unui proces de consiliere psihologică sunt:

- evaluarea cerințelor (problemelor) persoanei
- conceptualizarea psihologică a problemelor persoanei private de libertate
- relația de consiliere
- intervenții psihologice individuale și de grup
- evaluare a procesului de consiliere psihologică și a rezultatelor acestuia.

O intervenție intensivă nu poate fi derulată în mediul penitenciar din cauza facilităților care sunt rareori construite pentru sesiuni de consiliere în grup sau pentru interviuri confidențiale.

- *Consilierea socială a persoanelor private de libertate*

Scop: Acordarea de sprijin calificat în vederea soluționării problemelor sociale cu care se confruntă persoanele private de libertate și pregătirea acestora pentru reintegrarea în comunitate.

Consilierea socială se poate realiza în regim individual, în grup sau de grup.

Componentele unui proces de consiliere socială sunt:

- evaluarea cerințelor (problemelor) persoanei
- relația de consiliere
- intervenții specifice
- evaluarea procesului de consiliere socială și a rezultatelor acestuia.

- *programe terapeutice integrate*

- *Desfășurarea activităților de asistență psihosocială în colaborare cu instituțiile statului și organizațiile neguvernamentale*

Scop: Demersurile de asistență psihosocială desfășurate în colaborare cu instituțiile statului și organizațiile neguvernamentale se realizează pentru a răspunde unei game cât

mai largi de nevoi a persoanelor private de libertate, în condițiile existenței unui nivel limitat de resurse umane și material ce pot fi alocate direct și sunt condiționate de stabilirea bunelor practici pentru activitățile derulate în comun.

- *proceduri* utilizate atunci când se fac trimiteri către alte agenții/organizații:

- a. se utilizează un formular de trimitere (vezi anexa) și se trimite prin fax imediat ce a fost convenită trimiterea
  - b. întotdeauna se verifică dacă deținutul înțelege de ce se face trimiterea lui către alt serviciu și i se dau informații despre serviciul pe care trebuie să-l primească.
  - c. dacă este necesar deținutul va fi acompaniat la alt serviciu și i se vor promova drepturile în acest serviciu.
- *Inițierea programelor de asistență psihosocială pentru persoanele private de libertate*

Scop: Intervenția, prin utilizarea metodelor și tehnicilor specifice pentru lucrul în grup, în vederea optimizării și dezvoltării personale, a autocunoașterii și a formării deprinderilor de gestionare a situațiilor de criză pentru persoanele private de libertate.

Principalele categorii de persoane private de libertate cărora li se adresează programele de asistență psihosocială sunt:

- persoanele cu antecedente la consumul de droguri,
- persoanele cu afecțiuni psihice,
- persoanele cu risc de suicid,
- agresorii sexuali,
- persoanele condamnate la executarea unei pedepse privative de libertate de lungă durată,
- persoanele private de libertate cu comportament agresiv,
- persoanele private de libertate vârstnice.

Proceduri:

- managerii de caz din centrele comunitare de sănătate mintală care lucrează în penitenciar contactează deținuții cu probleme de sănătate mintală și încep un plan de reintegrare comunitară.
- managerii de caz instruiesc și ajută deținuții să înțeleagă structura sistemului judiciar și să folosească serviciile de sănătate mintală.
- managerii de caz instruiesc personalul din penitenciar și pe cel din sălile de judecată în legătură cu nevoile și deficiențele deținuților.
- managerii de caz fac legătura între clienți și serviciile din comunitate și pregătesc planuri terapeutice adecvate ce includ găsirea unei locuințe, tratamentul medicamentos și vizitele ulterioare.
- atunci când clienții sunt eliberați din închisoare, ei sunt trimiși către managerii de caz din comunitate care-i ajută să urmeze planurile terapeutice, inclusiv menținerea tratamentului medicamentos și accesul la serviciile de sprijin comunitar necesare.
- managerii de caz asistă clienții în tranziția către centrul de sănătate mintală comunitar și trimiterea către un psihiatru sau alt specialist și oferă curții de justiție o monitorizare, dacă i se cere.

3. Monitorizarea și controlul activităților de asistență psihosocială

Scop: Asigurarea consistenței și continuității activităților de educație și asistență psihosocială prin stabilirea bunelor practici în monitorizarea și controlul activităților de educație și asistență psihosocială, în conformitate cu un etalon unic, care să asigure standardele calitative ale acestora, utilizând indicatori relevanți.

Proceduri:

- a. Cel puțin o dată pe lună va avea loc o întâlnire cu clientul pentru a evalua situația sa (se lucrează împreună cu clientul asupra planului de servicii și se evaluează progresul privind anumite sarcini)
- b. Pentru sarcinile care au fost îndeplinite, notați orice progrese și verificați dacă au existat probleme și, dacă sunt necesare se vor nota sarcini noi.

- c. Identificarea barierelor care stau în calea rezolvării sarcinilor.
- d. Clientul este întrebat în legătură cu rețeaua sa de sprijin informal.
- e. Dacă este necesar, obiectivele pot fi schimbate și acțiunile pot fi trecute în planul de sprijin.
- f. Evaluarea periodică a persoanelor private de libertate în scopul actualizării planului individualizat de evaluare terapeutică și a asigurării regimului progresiv de executare a pedepsei.

Bibliografie

1. **Charles L. Scott, Joan B. Gerbasi**, 2005, *Handbook of correctional mental health*, American Psychiatric Publishing, Inc.
2. **Governor Jennifer M. Granholm**, 2005, *Michigan Task Force on Jail and Prison Overcrowding, Final Report*
3. **Kerry Murphy Healey**, 1999, *Case Management in the Criminal Justice System*, U.S. Department of Justice, National Institute of Justice
4. **Leslie Gevers Community Management Services**, 1997, *Case Management Resource Kit for SAAP Services*, Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs (FaHCSIA), Australian Government
5. **Lois A. Ventura, Charlene A. Cassel, Joseph E. Jacoby, Bu Huang**, 1998, *Case Management and Recidivism of Mentally Ill Persons Released From Jail*, Psychiatric Services, October, Vol. 49 No. 10
6. **Ministerul Justiției**, Administrația Națională a Penitenciarelor, 2008, *Manualul de proceduri al sistemului penitenciar*, București
7. **National Association Social Workers**, Specialty Certifications, *Certified Social Work Case Manager*, Washington, 2006
8. **US Department of Health and Human Services**, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Center for Mental Health Services, 2006, *Jail diversion, strategies for persons with serious mental illness*

FORMULAR DE SOLICITARE A SERVICIULUI DE ASISTENȚĂ PSIHOSOCIALĂ

1. Nume:.....

Adresa:.....

Nr. de telefon:.....

2. Vârsta:..... **Data nașterii:**.....

3. Client nou: Da Nu

4. Detalii privind serviciul solicitat:

.....

.....

Informații:.....

.....

Cine trimite:.....

.....

5. Se solicita monitorizare? Da Nu

Daca ..... **da,** ..... **înregistrați**
detalii.....

.....

.....

.....

.....

.....

Data:.....

Completată

de:.....

FORMULAR DE EVALUARE A CLIENTULUI

Data evaluării:..... Evaluare făcută de:.....

Sectiunea 1: Informatii despre client

1. Nume:.....

2. Prenume:.....

3. Data naşterii:..... **Țara de origine:**.....

4. Adresa: (*Strada și numărul*).....

Oraș/Sector/Județ:.....

Telefon:.....

5. Mediu rezidențial:.....

6. Sursa trimiterii:

Nume:.....

Institutie:.....

Telefon:.....

7. Situație profesională:

Angajat cu norma întreagă

Angajat part-time

Angajat ocazional

Somer

Neangajat

Student

Casnic/a

Alte date:.....

8. Principala sursa de venituri:.....

9. Viziunea clientului cu privire la situația sa

10. Relația cu familia/prietenii

11. Istoria

socială:

12. Altă instituție/specialist implicat:

Sectiunea 2: Evaluarea nevoilor clientului

13. Nevoi imediate/critice:

14. Sprijin financiar/venit:

15. Condiții de locuit:

16. Starea de sănătate/Droguri/Alcool

17. Deprinderi de viață

18. Participarea la piața muncii

19. Alte nevoi relevante - culturale, sociale, emoționale

(descrieți):

Secțiunea 3: Consimțământul clientului

Transmiterea informației către alte servicii

Acord permisiunea.....pentru ca.....să furnizeze următoarele informații

.....
.....
.....
.....

către:.....

(Numele serviciului)

.....

Semnătura

Data

PLAN DE SPRIJIN

Obiectiv:.....

Priorități	Acțiuni	Cine este responsabil	Data realizării	Note legate de progres/monitorizare